

ták népe formai különbségeit és gondolati azonosságait összevető elemzésében. *Egy bekezdés Illyés prózájából* címen Szabolcsi Miklós mikrofilológiai módszerű előadása az új szövegelemző eljárások gyakorlati alkalmazását példázta. Párhuzamokat vont Illyés *Ebéd a kastélyban* című művének stílusa és Arany János sokjelentésűen rétegezett stílusa között. Lőrincze Lajos a nyelvművelő Illyés jelentőségét méltatta, a nyelvi ismeretterjesztésben vállalt szerepének néhány emlékezetes mozzanatát idézte fel.

November 3-án délelőtt az Illyés-pályázaton díjat nyert egyetemi hallgatók mutatták be munkáikat. Délután Kocsis Rózsa *A Tiszták példázata* című előadásával folytatódott az ülés. Az előadó az igen magasra értékelt dráma jelképes értelmét, irodalmunkban betöltött funkcióját, más történelmi drámákhoz való viszonyát emelte ki drámaelemzésében. A *Korotavasz* című regény sokoldalú értelmezését vállalta Bodnár György *Illyés félmúltjai* című tanulmánya. A határhelyzetben élő hős, a regény drámaisága, líraisága, a fikció és a dokumentumjelleg összefonódása alkották regénypoétikai elemzésének főbb gondolati vázát. Vasy Géza *Illyés Bartók- és Kodály-versét* vetette össze. A kor költészetének e két jelentős verse kapcsán részben Illyés legfontosabb eszméinek verse szövéődését, részben a párhuzamos műelemzés eredményességét bizonyította. *Kulcsár Szabó Ernő Az epikai tárgyiaság új alakzata* címen a *Puszták népe* szövegének stílusvizsgálatát végezte el, új szempontokból vizsgálta meg e mű nyelvi rétegeit, hatásának titkát, korszakos jelentőségének bizonyítékait. A befejező előadást *Kettős tükör* címen Kabdebó Lóránt tartotta, *Illyés és Szabó Lőrinc* barátságát, a két egyéniség közötti különbségeket, költészetük egymást kiegészítő vonásait rajzolta meg.

Valamennyi előadás után több felszólalás is elhangzott. Az egyes előadások vitára ingerlő tételeit részben az elnökök (Király István, Hubay Miklós, Tolnai Gábor), részben a hozzászólók cáfolták, illetve kiegészítéseket, nyomatékositó adalékokat közöltek. Az ülés teljes anyagát az ELTE adja ki, néhány előadás szövege már különböző folyóiratokban megjelent.

R. T. O.

*A Tudományos Ismeretterjesztő Társulat országos előadói konferenciája
a szomszédos országokban folyó magyar néprajzi kutatásokról*

A Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Országos Néprajzi Választmánya és Hajdú-Bihar megyei Néprajzi Szakosztálya a Magyar Néprajzi Társasággal, a Kossuth Lajos Tudományegyetem Néprajzi Tanszékével és a Déri Múzeummal közösen országos előadói konferenciát rendezett *Magyar néprajzi kutatások a szomszédos országokban* címmel 1982. november 19–20-án a debreceni Déri Múzeumban.

Legutóbb 1975-ben szervezett a TIT Országos Néprajzi Választmánya hasonló tárgyú konferenciát (anyaga megjelent a *Valóság* 1975/6. számában), mely a kezdetekig nyúló visszatekintéssel összegezte a kutatási eredményeket. Ezúttal csupán az azóta történt eseményeket, illetőleg kicsit távolabbra pillantva az utóbbi évtized néprajzi kutatásait igyekezett számba venni az előadói ülés. Mivel az eredetileg meghirdetett prog-

rammal ellentétben Újvidékről Penavin Olga és Jung Károly nem érkeztek meg, a jugoszláviai kutatásokat egyedül *Katona Imre* szemlélte. *Dankó Imre* a kárpátaljai, *Csoma Zsigmond* és *Lukács László* az ausztriai, *Gunda Béla* és *Kósa László* a romániai, *Ujváry Zoltán*, *Méryné Tóth Margit* (Pozsony) és *Paládi-Kovács Attila* a csehszlovákiai magyar néprajzi vizsgálatokkal foglalkoztak előadásaikban. Kiegészítésként kapcsolódott a programhoz *Bakó Ferenc* referátuma, amely az észak-amerikai magyar kutatásokról szólt. Az előadásokat nagyszámú hozzászólás és élénk eszmecsere követte. Az előadók elsősorban a publikációs tevékenységgel és az önkéntes társadalmi gyűjtőtevékenységgel foglalkoztak, bőven esett szó a magyarországi szakemberek tanulmányútjairól, a szomszédos országok etnográfusaival való együttműködésről, a kutatás területi és tematikai fehér foltjairól. A jelenlevők egyöntetűen kifejezték véleményüket, hogy az elmúlt évtizedben a szomszédos országokban folyó magyar néprajzi kutatások örvendetesen föllendültek és jelentős eredményeket értek el, kívánatosnak tartották továbbá, hogy a munka a megkezdett csapásokon hasonló módon folytatódjék.

Az értekezlet anyagát a TIT külön kiadványban tervezi megjelentetni.

K. L.

*A Magyar Nyelvészek IV. Nemzetközi Kongresszusa,
Szombathely, 1982. augusztus 23–26.*

Az 1966-i debreceni, az 1972-i szegedi és az 1977-i nyíregyházi kongresszus után Szombathelyen rendezték meg 1983. aug. 23–26-ig a magyar nyelvvel foglalkozó szakemberek tudományos tanácskozását.

A több mint kétszáz résztvevő magyarországi és külföldi kutatóhelyeket és magyar nyelvet oktató intézményeket képviselt. A kongresszus témája a *magyar nyelv rétegződése* volt. Augusztus 23-án délelőtt *Herman József* akadémikus, az MTA Nyelvtudományi Intézetének igazgatója nyitotta meg a tanácskozást. Köszöntőt mondott még *Bors Zoltán*, a Vas megyei Tanács elnöke és *Kovács Lajos*, a Szombathelyi Tanárképző Főiskola főigazgatóhelyettese. A megnyitó beszédek után kezdődött el a plenáris ülés, amelyen a kongresszus fő témáját érintő néhány nagyon fontos kérdés került napirendre. *Benkő Loránd* előadásában az irodalmi nyelv és köznyelv viszonyával foglalkozott. Kiemelte, hogy a szépirodalom nyelvének a rendszerbe illeszthetőségét milyen tényezők gátolják, és fölhívta a figyelmet arra, hogy e kérdések további tárgyalásához szükség lenne más tudományterületek (stilisztika, poétika, nyelvesztétika) eredményeinek a fölhasználására is.

Balázs János hozzászólásában többek között a kétnyelvűség–többnyelvűség kutatásának fontosságát hangsúlyozta, *Szathmári István* pedig több vizsgálandó elméleti és gyakorlati kérdést is fölvetett; egyebek mellett az írott nyelv és a beszélt nyelv kölcsönhatásának egyensúlyeltolódására, az egységesülésre törekvő normarendszer és a differenciálódást elősegítő stílus ellentétes tendenciáira hívta föl a figyelmet.

Imre Samu a nyelvjárási és köznyelvi változatok keveredéséről, a nyelvjárásgyűj-